

Nr 2.

Av herrar **Undén** och **Linder**, om allmän översyn av domaraspiranternas avlönings- och tjänstgöringsförhållanden vid hovrätterna.

Frågan om domaraspiranternas avlöningsförhållanden har under de senaste årtiondena flera gånger tilldragit sig statsmakternas uppmärksamhet.

Enligt gällande regler börjar domaraspiranten efter avlagd juris kandidatexamen, vilken kräver 4 $\frac{1}{2}$ à 5 år efter studentexamen, tjänstgöring vid domsaga såsom notarie. Efter några månader, å de större och mera eftersökta domsagorna efter ett år eller mera, erhåller han arvode som andre notarie till ett belopp av i regel 1,800 kronor jämte dyrtidstillägg. Efter ungefär ett års tjänstgöring som andre notarie erhåller domaraspiranten arvode som förste notarie, vilket utgår med 2,400 kronor per år jämte dyrtidstillägg. Efter tre år är tingstjänstgöringen avslutad.

Efter slutad tingsmeritering börjar domaraspiranten tjänstgöra i hovrätt, där han i regel icke till en början erhåller något arvode. Efter några månader, stundom ett halvt år, får domaraspiranten arvode som fiskalsaspirant. Arvodet beräknas efter 2,676 kronor per år, vartill kommer dyrtidstillägg enligt grunderna för de nyreglerade verken. Aspirant, som godkänts, får så småningom förordnande som extra fiskal. Trots att han därefter faktiskt fullgör fiskaltjänstgöring, får han emellertid till en början icke arvode som extra fiskal, enär tillgängliga medel ej förslå därtill.

Under fiskalstiden tjänstgör fiskalen sammanlagt omkring tre år vid underrätt, då han har lön enligt löneklassen B 15 eller efter 1 $\frac{1}{2}$ år B 21, och samma lön har han, om han förordnas att i hovrätten tjänstgöra med fiskalsarvode. Under slutet av fiskalstiden tjänstgör domaraspiranten under sammanlagt ett år såsom adjungerad ledamot mot ett arvode enligt löneklass B 26. Vid i genomsnitt 33 års ålder sker för närvarande befordran till ordinarie assessor, men uppenbar fara föreligger, att denna ålder kommer att redan nästa år väsentligen förskjutas uppåt.

Den befordringsgång, som nu angivits, måste i lönehänseende betecknas som otillfredsställande. De ogynnsamma lönevillkoren för domaraspiranterna framträda, om man jämför dem med de löner, som enligt fjolårets riksdagsbeslut komma att erhållas av de vid de allmänna läroverken anställda icke ordinarie lärarna. Enligt beslutet erhåller en extra adjunkt — d. v. s. en lärare, som efter avlagd filosofie magisterexamen anställs såsom extra lärare med mera kontinuerlig tjänstgöring — en lön efter lönegrad 20, vilket å dyraste ort innebär en lön av 4,932 kronor, efter tre år av 5,304 kronor, vartill kommer dyrtidstillägg m. m., så att i propositionen nr 271 sid. 428 vid 1937 års riksdag den faktiskt utgående lönen å dyraste ort säges bliva 5,787

kronor, efter 3 år 6,213 kronor. Vid jämförelsen med notarierna vid domsagorna är härvid att märka, att filosofie magisterexamen enligt gällande stadga är avsedd att avläggas på 1 år kortare tid än juris kandidatexamen. Efter genomgången provår kan den extra adjunkten befordras till extra ordinarie adjunkt, och erhåller därvid en lön å dyraste ort av 5,676 kronor med fyra successiva förhöjningar, allt jämte dyrtidstillägg m. m.

Mot en jämförelse med de extra och extra ordinarie lärarna kan visserligen invändas, dels att domaraspiranternas tjänstgöring är att delvis betrakta som utbildning och dels att om domaraspiranterna lyckas genomgå den provningstid, den tidigare tjänstgöring upp till utnämningen till ordinarie assessor utgör, den ekonomiska framtiden ställer sig betydligt bättre än för dem, som aspirera på ordinarie lärartjänst. Mot det första skälet kan emellertid göras gällande att notariernas och extra fiskalernas arbetskraft är oundgängligen nödvändig för att underdomstolarnas och hovrätternas verksamhet skall kunna upprätthållas. Vad angår det senare skälet är det i varje fall intet lämpligt system att avlöna unga tjänstemän dåligt med hänvisning till att de vid äldre år kanske få goda avlöningar. Man förbehåller då viktiga befattningar åt dem, som hava den ekonomiska styrka, att de kunna en längre tid draga sig fram på låga löner, eller åt dem, som icke bilda familj.

Även i andra hänseenden än nu angivits ger domaraspiranternas ställning anledning till uppmärksamhet. Först som ordinarie assessorer få de tillfredsställande säkerhet att få fortsätta på domarbanan liksom även rätt till pension. Såsom fiskaler ha de ingen ordnad semester, i den mån de icke äro förordnade som sekreterare vid domsagorna. Genom att domaraspiranterna under fiskalstiden skola tjänstgöra vid underrätterna, tvingas de ofta att hyra bostad på två orter samtidigt. Flyttningsbidrag få de icke. Framförallt är emellertid att märka, att under fiskalstiden — liksom senare under revisionssekreteraretiden — själva tjänstgöringen ofta lägges på ett utomordentligt pressande sätt med söndags- och nattarbete i stor utsträckning. Fall av genom arbetet förstörd hälsa torde vara vanligare än inom andra grupper statstjänstemän.

Vad nu angivits torde visa önskvärdheten av en omprövning av domaraspiranternas avlönings- och tjänsteförhållanden i syfte att bereda dem sådana villkor att de vid tidigare ålder än för närvarande kunna vinna sin försörjning.

I fråga om de vid häradsrätterna tjänstgörande domaraspiranterna torde dylik prövning komma att äga rum genom de sakkunniga, vilka jämlikt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 18 juni 1937 tillkallats för utredning angående löneroglering för häradshövdingarna på grundval av sportlernas avskaffande och om de rättsbildade och de icke rättsbildade domsagobiträdenas anställnings- och avlöningsförhållanden m. m.

Beträffande fiskalsaspiranterna och extra fiskalerna kommer en viss lättnad att inträda genom den ökning av antalet arvoden för extra fiskaler, som av Kungl. Maj:t föreslagits under andra huvudtiteln i årets statsverkspro-

position. Denna ökning synes emellertid ej vara tillräcklig. Om i Svea hovrätt samtliga i hovrättens avlöningslistor upptagna extra fiskaler, vilka tidvis faktiskt uppburit endast aspirantarvode, i stället fått uppbära extra fiskalsarvode, skulle 1937 till dem utbetalats en summa av cirka 46,000 kronor, under det att de erhållit endast cirka 22,000 kronor (i båda fallen jämte vad de erhållit de dagar, då de varit förordnade som extra fiskaler med avlöning som sådana). Antalet extra fiskaler, som 1937 i Svea hovrätt fått tjänstgöra i denna egenskap men helt eller delvis blott mot fiskalsaspirantarvode, var i januari 10, i februari 7, i mars 6, i april 9, i maj 9, i juni 18, i juli 15, i augusti 18, i september 18, i oktober 13, i november 11, i december 13. Att märka är därvid särskilt den starka stegringen i slutet av året, vilket tyder på att tjänstgöringsförhållandena i hovrätten hålla på att försämrast.

På grund av vad nu anförts föreslås alltså,

att riksdagen ville hos Kungl. Maj:t hemställa om en allmän översyn av domaraspiranternas avlönings- och tjänstgöringsförhållanden vid hovrätterna.

Stockholm den 14 januari 1938.

Östen Undén.

William Linder.
